

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU NESUDARANT TINKAMŲ SĄLYGŲ APSIPIRKTI KAUNO PREKYBOS CENTRO „AKROPOLIS“ PARDUOTUVĖJE „MAXIMA“ TYRIMO

2020 m. birželio 5 d. Nr. (20)SN-71)SP-53
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau vadinama Tarnyba) 2020 m. gegužės 4 d. buvo gautas pareiškėjo (toliau – Pareiškėjas; Tarnybai asmens duomenys yra žinomi) skundas dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu nesudarant tinkamų sąlygų apsipirkti Kauno prekybos centro „Akropolis“ parduotuvėje „Maxima“ (Karaliaus Mindaugo pr. 49, Kaunas). Pareiškėjas skunde rašo, kad paskelbus karantiną parduotuvė panaikino nešiojamus, rankinius prekių krepšelius, kurių pirkėjas su judėjimo negalia (judantis neįgaliojo vežimėliu) gali pasidėti ant kelių bei tokiu būdu apsipirkti – pasirinktas prekes susidėti į krepšelį bei išimti prie kasos. Parduotuvei nebeleidžiant naudoti rankinių krepšelių (palikus tik stumdomus arba traukiamus su rateliais) pirkėjas su judėjimo negalia (judantis neįgaliojo vežimėliu) negali apsipirkti, nes jis suka vežimėlio lankus, kad judėtų, todėl negali laikyti ir stumti (arba traukti) prekių krepšelio su rateliais. Pareiškėjas teigė, kad 2020 m. gegužės 2 d. po 17 val. kreipėsi į apsaugos darbuotoją paaiškindamas, jog be rankinio krepšelio Pareiškėjas negalės apsipirkti, tačiau apsaugos darbuotojas pasakė, kad negali niekuo padėti. Pareiškėjas pažymi, kad tai jau antras kartas, kai jis susiduria su ta pačia problema. Pirmą kartą Pareiškėjas atkreipė parduotuvės personalo dėmesį į šią problemą prieš kelias savaites, personalas pažadėjo perduoti Pareiškėjo pastabas parduotuvės vadovybei ir išspręsti problemą, tačiau tai nebuvo padaryta.

Pareiškėjas Tarnybos prašo įvertinti, ar nebuvo pažeistos Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo nuostatos.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė) 2020 m. gegužės 12 d. raštu Nr. (20)SN-71)S-299 kreipėsi į UAB „Maxima LT“ (toliau – Bendrovė) ir paprašė motyvuotai paaiškinti, ar Kauno prekybos centro „Akropolis“ parduotuvėje „Maxima“ (Karaliaus Mindaugo pr. 49, Kaunas) ribojama galimybė pasinaudoti rankiniu krepšeliu, t. y., tokiu krepšeliu, kurių judėjimo negalią turintis asmuo galėtų pasidėti ant kelių; jei taip – dėl kokių priežasčių.

Taip pat paprašyta pateikti kitą su tyrimu susijusią informaciją.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t è:

2020 m. gegužės 21 d. gautas Bendrovės teisininko A. J. elektroninis laiškas, kuriuo buvo atsakoma į Tarnybos pateiktus klausimus.

A. J. pažymėjo, kad Bendrovė visada nuosekliai laikosi Lygių galimybių įstatymo, Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo ir kitų atitinkamų teisės aktų reikalavimų, įskaitant reikalavimą sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas. Bendrovė taip pat gerbia pirkėjų su judėjimo negalia teises, teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius patogiai, tinkamai ir teisės aktuose nustatytais sąlygomis apsipirkti Bendrovės valdomose parduotuvėse, gauti Bendrovės siūlomas paslaugas ir nuolat siekia jų tinkamo įgyvendinimo. Šiuo tikslu Bendrovė ir jos personalas deda visas pastangas ir siekia sudaryti kuo palankesnes sąlygas, kad visi pirkėjai turėtų lygias galimybes ir tinkamas sąlygas gauti siūlomas prekes ir paslaugas.

Bendrovė patvirtino, kad dėl lygių galimybių kontrolierės 2020 m. gegužės 12 d. rašte Nr. (20)SN-71)S-299 nurodyto atvejo atliko išsamų tarnybinį patikrinimą, kurio metu išklause Kauno prekybos centro „Akropolis“ parduotuvės „Maxima“ apsaugos darbuotojų, salės darbuotojų, pamainos viršininkės ir parduotuvės direktorės paaiškinimus. Šio įvykio aplinkybės ir siūlomos prevencinės priemonės buvo aptartos ir kitų atsakingų Bendrovės departamentų lygmeniu.

Bendrovė nuoširdžiai atsiprašo Pareiškėjo, nurodyto lygių galimybių kontrolierės 2020 m. gegužės 12 d. rašte Nr. (20)SN-71)S-299, jeigu Pareiškėjas patyrė jo aprašytus nepatogumus dėl Bendrovės darbuotojų galimai netinkamų veiksmų, Bendrovė tikisi ir dės visas pastangas, kad tokie atvejai ateityje nepasikartotų. Bendrovės darbuotojų paaiškinimas dėl Pareiškėjo nurodyto 2020 m. gegužės 2 d. įvykio yra toks: „Klientui, kuris pareiškė pretenziją, jog nėra pirkinų krepšelių, kasininkė G. V. pirkinų krepšelį padavė iš informacijos kasos. Klientas paėmė pirkinų krepšelį, nufotografavo, padėjo ant žemės ir išvažiavo iš parduotuvės. Problema atrodo kaip ir buvo išspręsta, tik galimai klientui netiko problemos sprendimo būdas.“

Bendrovė taip pat pažymėjo, kad, atsižvelgdama į pasaulyje kilusią COVID-19 viruso pandemiją, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos ir Visuomenės sveikatos centro reikalavimus ir rekomendacijas, Bendrovės vykdomos veiklos mastą, Bendrovė deda maksimalias pastangas siekdama apsaugoti Bendrovės darbuotojų, jos partnerių ir visų klientų sveikatą. Šiuo tikslu Bendrovė savo veikloje ėmėsi daugelio būtinų ir neišvengiamų priemonių siekdama užkirsti kelią

COVID-19 viruso plitimui, sudaryti saugesnes sąlygas Bendrovės darbuotojams, partneriams ir klientams. Viena iš tokių būtinų priemonių, kurią taikė ir kiti maisto ir ne maisto prekių pardavėjai, – rankinių krepšelių naudojimo apribojimas. Bendrovė pažymi, kad asmenims su judėjimo negalia nėra ribojama galimybė pasinaudoti Bendrovės rankiniais krepšeliais. Esant poreikiui / prašymui Bendrovės darbuotojai, įskaitant dirbančius parduotuvių informacijos kasose, yra visada pasiruošę pateikti asmeniui su judėjimo negalia dezinfekuotą rankinį krepšelį, kurį vežimėliu besinaudojantis asmuo galėtų pasidėti ant kelių.

Bendrovė taip pat paaiškino, kad supranta dabartinės situacijos, susijusios su COVID-19, rimtumą ir solidarizuojasi su visais, prisidedančiais prie sprendimų paieškos, kaip būtų įmanoma kuo greičiau iš šios situacijos išeiti. Savo ruožtu Bendrovė investuoja į daugybę priemonių, kurios apsaugos Bendrovės darbuotojus, partnerius ir klientus, padeda laikytis visų Sveikatos apsaugos ministerijos ir Visuomenės sveikatos centro reikalavimų ir nuolat siekia minimizuoti atsirandančius nepatogumus. Bendrovė susiklosčiusioje situacijoje taip pat tikisi visų asmenų, susiduriančių su tam tikrais nepatogumais, supratingumo, nuolaidų ir kantrybės.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Bendrovė, Kauno prekybos centro „Akropolis“ parduotuvėje „Maxima“ nesudarydama judėjimo negalią turinčiam asmeniui sąlygų pasinaudoti apsipirkimui tinkamomis priemonėmis (pirkinių krepšeliu, kurį galima pasidėti ant kelių žmogui sėdint asmeniui su negalia skirtame vežimėlyje), nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 punkto nuostatų, pagal kurias, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Jungtinių Tautų neįgalųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo. Valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokį diskriminavimą dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties (Konvencijos 5

straipsnio 2 dalis). Konvencijos 9 straipsnyje „Prieinamumas“ įtvirtinta pareiga valstybėms, šios Konvencijos šalims, siekti, kad neįgalieji galėtų gyventi savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo srityse, imtis atitinkamų priemonių, užtikrinant neįgaliesiems lygiai su kitais asmenimis fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą tiek miesto, tiek kaimo vietovėse. Šios priemonės, kurios apima prieinamumo kliūčių ir trukdžių nustatymą ir pašalinimą, *inter alia* taikomos: pastatams, keliams, transporto priemonėms ir kitokiems vidaus ir lauko objektams, įskaitant mokyklas, būstą, medicinos įstaigas ir darbo vietas; informacijos, ryšių ir kitokioms tarnyboms, įskaitant elektronines ir avarines tarnybas. Pagal 9 straipsnio 2 dalies nuostatas, valstybės, šios Konvencijos šalys, įpareigojamos imtis atitinkamų priemonių, siekiant rengti ir skleisti visuomenei prieinamų objektų ar jai teikiamų paslaugų prieinamumo būtiniausius standartus ir gaires bei kontroliuoti, kaip jie įgyvendinami; suteikti galimybę pasinaudoti įvairių pagalbininkų ir tarpininkų paslaugomis, įskaitant gidus, skaitovus ir profesionalius gestų kalbos vertėjus, kad būtų sudarytos sąlygos patekti į pastatus ir kitus visuomenei prieinamus objektus; skatinti kitokias atitinkamas pagalbos ir paramos neįgaliesiems formas, kad jiems būtų užtikrinta galimybė gauti informaciją.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių komitetas 2014 m. gegužės 22 d. Konvencijos 9 straipsnio „Prieinamumas“ komentare (toliau – Komentaras) nurodė, jog prieinamumas yra neįgaliųjų gyvenimo savarankiškai ir visapusiško bei lygiateisio dalyvavimo visuomenės gyvenime prielaida. Be fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumo neįgalieji neturės lygių galimybių dalyvauti savo visuomenės gyvenime (Komentaro 1 punktas). Svarbu, kad prieinamumo klausimas būtų sprendžiamas visais aspektais, apimant fizinę aplinką, transportą, informaciją ir ryšius, taip pat paslaugas. Subjektų, valdančių pastatus, transporto infrastruktūrą, transporto priemones, informaciją ir ryšius, taip pat paslaugas, juridinio asmens statusas ir viešasis ar privatusis pobūdis nebeakcentuojami. Visuomenei teikiamos prekės, produktai ir teikiamos turi būti prieinamos visiems, neatsižvelgiant į tai, ar juos / jas valdo ir (arba) tiekia / teikia valstybės institucija ar privati įmonė. Neįgalieji turėtų turėti vienodas galimybes naudotis visomis visuomenei tiekiamomis prekėmis, produktais ir teikiamomis paslaugomis taip, kad būtų užtikrintos veiksmingos bei vienodos galimybės ir gerbiamas jų orumas. Toks požiūris kyla iš draudimo diskriminuoti; prieinamumo galimybių užtikrinimas turėtų būti laikomas diskriminacija, nesvarbu, ar kaltininkas yra viešasis ar privatus subjektas (Komentaro 13 punktas). Konvencijos 9 straipsnyje aiškiai įtvirtintas prieinamumas kaip prielaida neįgaliesiems gyventi savarankiškai, visapusiškai ir lygiateisiškai dalyvauti visuomenės gyvenime ir lygiai su kitais asmenimis neribotai naudotis žmogaus teisėmis bei pagrindinėmis laisvėmis (Komentaro 14 punktas).

Lietuva Konvenciją ratifikavo 2010 metais ir įsipareigojo žmones su negalia integruoti į visuomenę sudarant palankias sąlygas užtikrinti jų orumą ir teises. Profesorius Jonas Ruškus, Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių komiteto narys, teigia, kad, ratifikavusi šią Konvenciją, Lietuva „įsipareigojo ir prisiėmė atsakomybę įgyvendinti Neįgaliųjų teisių konvencijos nuostatas savo šalių įstatymuose ir praktikoje diegti lygybės ir nediskriminavimo, prieinamumo prie visuomenės išteklių, lygybės prieš įstatymą, gyvenimo savarankiškai ir įtrauktiems į bendruomenę principus“.¹

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

---

¹ Jonas Ruškus: Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija keičia pasaulį. 2014; <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2014-06-16-jonas-ruskus-jungtiniu-tautu-neigaliuju-teisiu-konvencija-keicia-pasauli/118862>.

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Nagrinėjamu atveju Pareiškėjas turi judėjimo negalia, t. y., juda vežimėlyje. 2020 m. gegužės 2 d. Pareiškėjas siekė apsipirkti Kauno prekybos centro „Akropolis“ parduotuvėje „Maxima“, bet dėl to, kad, paskelbus karantiną (dėl COVID-19, arba koronaviruso, infekcijos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 207 paskelbtas karantinas), parduotuvė pašalino nešiojamus (rankinius) prekių krepšelius, kurių pirkėjas su judėjimo negalia (judantis neįgaliojo vežimėliu) galėtų pasidėti ant kelių, Pareiškėjas negalėjo apsipirkti. Pareiškėjas teigia, kad kreipėsi į apsaugos darbuotoją paaiškindamas, kad negali apsipirkti, jeigu nebus suteiktas nešiojamas prekių krepšelis, bet apsaugos darbuotojas negalėjo niekuo padėti.

Bendrovė paaiškino, kad siekiant karantino metu užtikrinti darbuotojų bei klientų saugumą ir sveikatą buvo imtasi apsaugos priemonių, tarp kurių – rankinių krepšelių naudojimo apribojimas. Bendrovė pažymi, kad asmenims su judėjimo negalia nėra ribojama galimybė pasinaudoti Bendrovės rankiniais krepšeliais. Esant poreikiui / prašymui Bendrovės darbuotojai, įskaitant dirbančius parduotuvių informacijos kasose, yra visada pasiruošę pateikti asmeniui su judėjimo negalia dezinfekuotą rankinį krepšelį, kurį vežimėliu besinaudojantis asmuo galėtų pasidėti ant kelių.

Bendrovės darbuotojų paaiškinimas dėl Pareiškėjo nurodyto 2020 m. gegužės 2 d. įvykio yra toks: „Klientui, kuris pareiškė pretenziją, jog nėra pirkinį krepšelį, kasininkė G. V. pirkinį krepšelį padavė iš informacijos kasos. Klientas paėmė pirkinį krepšelį, nufotografavo, padėjo ant

žemės ir išvažiavo iš parduotuvės. Problema atrodo kaip ir buvo išspręsta, tik galimai klientui netiko problemos sprendimo būdas.“

Pažymėtina, kad, pagal Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 punkto nuostatas, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Nagrinėjant skundus, susijusius su tinkamų sąlygų negalią turintiems asmenims sudarymu gaunant paslaugas, svarbus yra netiesioginės diskriminacijos apibrėžimas. Netiesioginė diskriminacija, remiantis Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 5 dalies nuostatomis, yra veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent šį veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Pagal Konvencijos 1 straipsnio nuostatas, prie neįgaliųjų priskiriami asmenys, turintys ilgalaikių fizinių, psichikos, intelekto ar jutimo sutrikimų, kurie sąveikaudami su įvairiomis kliūtimis gali trukdyti šiems asmenims visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti visuomenėje lygiai su kitais asmenimis.

Asmenys, turintys negalią, gali susidurti su papildomomis kliūtimis, kurios asmenims, neturintiems negalios, įprastai nekeltų papildomų sunkumų. Taigi visiems asmenims neutrali praktika (kaip šiuo atveju – rankinių krepšelių pašalinimas), kuri yra taikoma visiems, judėjimo negalią turintiems asmenims, judantiems vežimėliu, gali apriboti negalią turinčių asmenų galimybes pasinaudoti Bendrovės teikiamomis paslaugomis ir / arba įsigyti Bendrovės parduodamų prekių. Pagal Pareiškėjo skunde pateiktą informaciją, kitos priemonės (kitokio tipo krepšeliai arba pirkinų vežimėliai) nėra tinkamos, nes jos trukdo kartu ir judėti negalią turinčiam asmeniui skirtame vežimėlyje. Taigi darytina išvada, kad rankinis krepšelis šiuo atveju yra būtina priemonė judėjimo negalią turinčiam asmeniui savarankiškai ir lygiai su kitais asmenimis apsipirkti parduotuvėje. Nesudarant sąlygų judėjimo negalią turintiems asmenims gauti apsipirkimui tinkamas priemonės, judėjimo negalią turintys asmenys patiria netiesioginę diskriminaciją dėl jų negalios.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 5 dalies nuostatas, netiesiogine diskriminacija nelaikomi tokie atvejai, kai akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika yra pateisinama teisėtu tikslu, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Nagrinėjamu atveju Bendrovė paaiškino, kad apribojo galimybę klientams naudotis rankiniais krepšeliais dėl to, jog, atsižvelgdama į pasaulyje kilusią COVID-19 viruso pandemiją, Sveikatos apsaugos ministerijos ir Visuomenės sveikatos centro reikalavimus ir rekomendacijas, Bendrovės vykdomos veiklos mastą, Bendrovė siekė apsaugoti Bendrovės darbuotojų, jos partnerių ir visų klientų sveikatą. Šiuo tikslu Bendrovė savo veikloje ėmėsi daugelio būtinų ir neišvengiamų priemonių siekdama užkirsti kelią COVID-19 viruso plitimui, sudaryti saugesnes sąlygas Bendrovės darbuotojams, partneriams ir klientams. Taigi Bendrovė siekė teisėto tikslo – sudaryti saugesnes sąlygas Bendrovės darbuotojams, partneriams ir klientams. Atsižvelgiant į tai, kad Bendrovė tiksliai nepaaiškino, kaip tiksliai rankinių krepšelių atsisakymas prisideda prie nustatyto tikslo (sudaryti saugias sąlygas), ir nėra objektyvių priežasčių, pagal kurias būtų įmanoma paaiškinti, kodėl vienu krepšelių naudojimas yra pavojingesnis negu kitų, manytina, kad Bendrovės taikomos priemonės negali būti laikomos tinkamomis ir būtinomis pasiekti tikslui – sudaryti saugesnes sąlygas.

Atkreiptinas dėmesys, kad Bendrovė neatsisako suteikti asmenims rankinių krepšelių – esant poreikiui / prašymui Bendrovės darbuotojai, įskaitant dirbančius parduotuvių informacijos kasose, yra visada pasiruošę pateikti asmeniui su judėjimo negalią dezinfekuotą rankinį krepšelį, kurį vežimėliu besinaudojantis asmuo galėtų pasidėti ant kelių. Pažymėtina, kad tokiu atveju negalią turintis asmuo turi būti aktyvus ir klausti darbuotojo, ar yra galimybė gauti rankinį krepšelį, taigi tikėtina, kad ne visi negalią turintys asmenys kreipsis į parduotuvės darbuotojus. Siekiant sudaryti kuo aiškesnes sąlygas ir užtikrinti negalią turinčių asmenų lygias galimybes, rekomenduotina informaciją apie galimybę gauti reikalingą rankinį krepšelį skelbti įprastoje ir parduotuvės klientams aiškiai matomoje vietoje.

Vertinant konkretų Pareiškėjo atvejį, atkreiptinas dėmesys, jog Pareiškėjas teigia, kad 2020 m. gegužės 2 d. norėdamas apsipirkti kreipėsi į apsaugos darbuotoją, paaiškindamas, kad be rankinio krepšelio negalės apsipirkti. Pareiškėjas teigė, kad nesulaukė jokios pagalbos Kauno prekybos centro „Akropolis“ parduotuvėje „Maxima“. Tuo tarpu Bendrovė atlikusi vidinį tyrimą ir apklaususi savo darbuotojus paaiškino, kad 2020 m. gegužės 2 d. kasininkė G. V. pateikė pretenziją pareiškusiam klientui rankinį pirkinį krepšelį, bet pretenziją pareiškęs klientas „paėmė pirkinį krepšelį, nufotografavo, padėjo ant žemės ir išvažiavo iš parduotuvės“. Pažymėtina, kad nesant daugiau faktinių aplinkybių, nėra įmanoma teigti, kad Pareiškėjas tikrai buvo tas pats klientas, kuris pateikė pretenziją, kad nėra įmanoma pasinaudoti rankiniais krepšeliais. Atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėjo ir Bendrovės paaiškinimai prieštaringi (Pareiškėjas teigė, kad jam nebuvo pateiktas rankinis prekių

krepšelis, o Bendrovė teigė, kad rankinis krepšelis buvo pateiktas), konstatuotina, kad trūksta objektyvių duomenų tiksliai įvertinti konkretų Pareiškėjo atvejį (2020 m. gegužės 2 d).

Apibendrinant darytina išvada: Bendrovė teigia, kad sudaro sąlygas judėjimo negalia turintiems asmenims naudotis dezinfekuotais rankiniais prekių krepšeliais, jeigu asmuo išreiškia tokį poreikį, t. y., Bendrovė neatsisako suteikti reikalingų apsipirkimui priemonių. Pažymėtina, kad, trūkstant objektyvių duomenų, nėra įmanoma įvertinti, ar Pareiškėjo skunde nurodytu atveju (2020 m. gegužės 2 d. vakare) Pareiškėjui buvo atsisakyta suteikti apsipirkimui reikalingas priemones.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 29 straipsnio 3 dalies 2 punkto nuostatas, tyrimo metu ar jį atlikęs, lygių galimybių kontrolierius gali nutraukti tyrimą, kai trūksta objektyvių duomenų apie padarytą pažeidimą.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta pirmiau, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 3 dalies 2 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Skundo tyrimą nutraukti, kadangi trūksta objektyvių duomenų apie padarytą pažeidimą.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir Bendrovę.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01119 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė